

Kanttól lapos a Föld

A felvilágosodás és az elsötétedés együtt jár. Miként a demokrácia és a diktatúra. Ahogy a felvilágosodás százada utat mutatott a világi demokrácia felé, úgy mutatott utat a totalitárius diktatúra felé is. Pártállami diktatúránk iskolájában a felvilágosodás százada, Robespierre és a jakobinus abszolút pozitív történelmi tényezőként szerepeltek. De a rendszer demokratikus, nyugatos ellenzéke is a felvilágosodáshoz kötődött!

A felvilágosodás megtörte a hatalom, az egyház ellenőrizte tudás, az istenhit monopóliumát. Szilárd tudományos módszereket teremtett, felszabadította a gondolatot, igényt és az addigiaknál sokkal több lehetőséget teremtett a szabad beszédre. Elhintette az eltérő gondolkodásmódok, világnézetek iránti tolerancia magvait. És ez az új mozgástér, a felszabadult gondolkodás föllendítette az asztrológiát, az alkímiát, a szellemidézést, az okkult szabadkőművességet, mindenféle unortodox kultuszokat teremtett.

Igen gyakran hivatkoznak a konteók apostolai Kantra, a felvilágosodás vezető filozófusára, akik azt hirdetik, hogy a föld lapos, hogy a Holdra szállás csupán filmes trükk volt, hogy földönkívüli gyíkemberek uralják a világot, hogy a kondenzcsík, amelyet a repülőök hagynak maguk után, mérgefelhők, amelyekkel az embereket mérgezik, hogy a kanyaró elleni oltás autizmust okoz, stb. Kant felszólítására hivatkozva –

sapere aude – „használgják az értelmüket”, merik tudni, amit el akarnak előlük titkolni. Nem hagyják az értelmüket gúzsba kötni, átlátnak a szitán, nem állnak be a sorba – felvilágosultak állnak a sötétségben tartott tömeg fölött, és igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy terjesszék a világosságot, ellenállóvá tegyék embertársaikat a hatalom, a média manipulációjával szemben. Ilyen a felvilágosult okkultizmus, a felvilágosult abszurdizmus. A konteó szó, ha jól figyelem, egyszer sem fordul elő abban a könyvben, amely teljes egészében róluk szól (Christian Alt – Christian Schiffer: *Angela Merkel Hitler lánya – Utazás az összeesküvés-elméletek világában*, Magistra, 2021, 280 o.) A fordító, úgy látszik, nem bízott abban, hogy a konteó már beépült a magyar szókincsbe, márpedig egy nyolc szótagos, magyarul rövidíthetetlen szónak nincs esélye egy három szótagossal szemben, amely mindenféle nyelvbe beépülve árad az interneten.

A két német újságíró tőlem kissé idegen bizalmaskodó-beavató stílusban kalauzol minket a konteók világába, de ettől még eljutunk velük a legsúlyosabb kérdéseig, s talán többen is eljutnak így, mint jutnának egy számomra szimpatikusabb tárgyalásmóddal.

Csak szekularizálódott világban merülhet fel a kérdés, hogy miként hihetnek az emberek abszurd dol-

gokban. Nem szekularizálódott világban ez a természetes és általános. „Hiszem, mert abszurd” – ezt az állítást ugyan tévesen tulajdonítják Tertullianusnak, a korai kereszténység nagy apológétájának, de attól még rávilágít a lényegre, ugyanúgy, mint az, amit valóban állított, hogy „bizonyos, mert lehetetlen”.

A konteó és a vallásos hit rokonságban állnak egymással. Az antik világ istenei folyamatosan összeesküdnek egymással, egymás ellen, félistenekkel, emberekkel és emberek ellen. Hatalomvágy, anyagi érdek, szexuális vonzalom mozgatja őket. A láthatatlan olimposzi világ cselszövényei magyarázzák a földi eseményeket, a háborúkat, emberek, népek sorsát.

A különböző hitű közösségek évezredek óta egymást vádolták az isten(ek) elleni összeesküvéssel, az igazság helyett abszurd mítoszok terjesztésével, az Isten ellen összeesküvő Sátán szolgálatával. A múlt idő nem is indokolt.

A nem szekularizált világ ezeknek az emberfölötti lényekhez, erőkhöz kötött konteóknak a választékát nyújtotta. Senki nem kerülhetett kívül ezen a körön, senki nem maradhatott semleges ezeknek a nem e világi konteóknak a harcában, amelyből gigantikus vérözön áradt vallásháborúkon, üldöztetések, boszorkánypereken, inkvizíciók keretében.

Földi ésszel belátható tényezőkön kívül keresni a bajok okát és a boldogság forrását – ez volt a természetes.

Az istenhit ellen a 18. század óta békésen vagy erőszakkal harcolók, jakobinusok, szabadgondolkodók, marxisták stb. számára a vallás egyenlő a konteóval, az istentagadás

pedig a józan ész, az értelem uralmával.

A szekularizált világ demokratikus részében azonban a vallásos hitet a társadalom főáramában tiszteletben tartják, többnyire tiszteletre méltónak is tartják. A konteókat annál kevésbé. E sorok írója is ehhez a főáramhoz tartozik. A túlvilág ugyanis definíció szerint az emberi értelem, felfogóképesség fölött áll, mindenki feltételezhet bármit a létéről, milyenségéről és az életünkre gyakorolt hatásáról anélkül, hogy a feltételezését az emberi értelem kontrollja alá vehetnénk, aszerint ítélnetnénk meg. Az e világi konteókkal azonban nem ez a helyzet, mert azok nem állnak az emberi értelem fölött. A lényegbe vágó különbség ellenére: a befogadásukra való hajlam ott van az egész emberiség vallási hiedelmektől meghatározott történetében.

Ahogy az emberi értelemmel megmagyarázható dolgok köre bővül, úgy szűkül az a tartomány, amelyre csak az emberi értelmén túli magyarázat áll a rendelkezésére annak, aki nem nyugszik bele a megmagyarázhatatlanba, vagy nem az emberi tudás bővülésétől, a tudomány terjeszkedésétől reméli a magyarázatot. A megmagyarázhatatlannak ez a tartománya azonban mindig is jelentős lesz, és magában foglal végső kérdéseket, mint például a létezés eredetének vagy természetének a kérdését.

A megmagyarázhatóság azonban a legkevésbé sem egyértelmű dolog. Heidegger metaforája szerint az emberi tudás olyan, mint egy léggömb, minél nagyobbra fújjuk, annál nagyobb felületen érintkezik az ismeretlennel. Ennek megfelelően

ezen az egyre nagyobb felületen a magyarázatok részlegeseek, alakulóban vannak. Ami pedig úgymond „a tudomány mai állása szerint” megmagyarázható, az sem érthető senki számára, aki a tudományt nem tudja követni annak mai állásáig. Legtöbben valamennyi tudománnyal így vagyunk, de kivétel nélkül így van ezzel mindenki a tudományok legtöbbjével kapcsolatban.

A magyarázat elfogadása tehát nem személyes tudás, hanem az intézményes tudásba vetett bizalom kérdése. A tudományba, a tudományos eredményeket legitimáló rendszerbe, a tudományt közvetítő intézményekbe, a médiába vetett bizalom kérdése.

Könyvünk szerzőpárosa egy ismerősük konteókba belesüppedt apjánál megpróbálkozott a debunkinggal, az örültségmentesítéssel, azzal, hogy az örültségekben hívó ember elé tárják a valós tényeket. Felsültek. De mielőtt felsültek volna, alaposan felkészültek. Jó sok időt és energiát fordítottak arra, hogy az áltényekkel szembeállítható valós tényeket összevadásszák, leginkább az internetről, hiszen a kora középkorú szerzők korunk gyermekei. Ezek szerint tehát az örültségek örültség voltát nem annak alapján tételezték a felkészülés előtt, hogy eleve birtokában lettek volna az igazukat bizonyító ismereteknek. E sorok szerzője is így lett volna ezzel. Sohasem kételkedett abban, hogy a Holdra szállás megtörtént és nem csupán filmes trükk volt, holott csak ebből a könyvből tudta meg, miért hamisak a Holdra szállás megtörténtét tagadók érvei. Miért loboghat a Holdon a zászló, és miért lehet ott több árnyék? Mondhatnánk, vakon hittem,

ellentétben a konteóhívókkal, akik csak félvakon hisznek abban, amiben hisznek, mert csak a teóriájukat cáfoló tényekre vakok, azokra a jelenségekre nagyon is érzékenyek, amelyekre a teóriájuk épül.

Mindezekén túl az élet tele van sorsunkat meghatározó esetlegeségekkel, véletlenekkel, amelyekre nincs és nem is lehet emberi értelem szerinti magyarázat. Mibe, kibe csap bele a villám, kit ér el egy eltévedt golyó, kit ragad meg a rák, kire dől rá a ház, ki utazik a lezuhant repülőgépen, ki tartózkodott 2001. szeptember 11-én a WTC tornyaiban, stb., stb. A földöntúli magyarázat helyett az e világi értelem csak a magyarázat létezésének tagadását tudja felkínálni. A „nincsenek véletlenekre”, nincs más ellenérv, mint hogy vannak.

A konteók befogadását és terjedését számtalan dolog támogatja.

Először is maga a kritikai szellem, amely a felvilágosodás gyümölcse, a tekintélyelv tagadása, a szuverén személyiség sajátossága, az alkotó szellem alkotóeleme. Semmit ne fogadj el csak azért, mert a többség magától értetődőnek tekinti; semmit ne vess el csak azért, mert a többség örültségnek véli; vedd komolyan, ami első látásra hihetetlennek vagy ostobaságnak tűnik. Légy nyitott. A konteók terjesztői magukat felvilágosítónak tekintik. Az igazi tudás birtokosának. Éppúgy, mint azok, akik őket akarják az örültségtől mentesíteni. Éppúgy, mint a Szkeptikus Társaság tagjai.

A konteóhívók gyakran hitelesítik magukat – önmaguk előtt is – azzal, hogy a konteók jelentős részéhez maguk is kritikailag viszonyulnak. Szelektálnak, bizonyos

konteóforrásokat nem fogadnak el, csak egy részét hiszik el annak, amit olvasnak, amit hallanak.

Továbbá léteznek valóságos összeesküvések a hivatalosságban bízó emberek megtévesztésére, óriási anyagi és hatalmi érdekek szolgálatában.

„Az orosz sportolók az orosz sportminisztériummal együttműködve doppingoltak, majd tussolták el az ügyeket a Szocsiban megrendezett téli olimpián. A Volkswagen valóban összeesküdött más autógyárakkal, s együtt csapták be szisztematikusan a környezetvédelmi szervezet és az autótvasárlókat. A CIA valóban folytatott gondolatbefolyásolási kísérleteket LSD-vel, majd eltussolták az ügyet.” Stb. stb. Példákból nincs hiány.

Ha a nem létező iraki tömegpusztító fegyverek ügyében hazudtak az Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezetői, hogy megtámadhassák Irakot, akkor miért ne szervezheték volna meg az ikertornyok elleni támadást ők, hogy megtámadhassák Afganisztánt az Irak elleni támadás első lépcsőjeként?

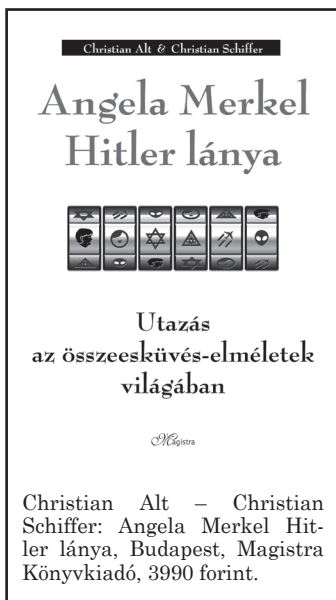
Elvégre minden bűnügyi filmben arra keresik a választ a nyomozók, hogy a bűncselekmény kinek állt érdekében, kinek használt. Az ikertornyok és a Pentagon elleni támadás valóban erősítette az amerikai politika héjáinak a pozícióját. Nekik használt.

Realista, objektív, szociologikus gondolkodásnak tűnik az érdekből

levezetni az okot. Ezen az alapon persze a tizenhatoson belül ártalmatlan helyzetben faltoló védőt is a támadó csapat titkos ügynökének lehet tekinteni, hiszen kinek az érdeke, hogy tizenegyeshez, biztos gólszerzési lehetőséghez jussanak olyan támadásból, amelyből egyébként nem lett volna semmi? A Cui bono alapján a holokausztot is minimum a nem veszélyeztetett, a Német Birodalom hatókörén kívül élő, például amerikai zsidók, cionisták érdekének lehet tekinteni, hiszen a holokauszt nélkül sokkal kevesebb esély lett volna a mai Izrael megalapítására.

Mindehhez hozzájön a posztmodern filozófia hatása: „A posztmodern filozófusoknak – pontosan mint egykori

kollégáinknak a felvilágosodás korában – vélhetőleg sok mindenben igazuk volt: a nagy elbeszélések kora lejárt, az emberek nem racionálisak. Csakhogy gondolatiskolájuk minden elképzelhető badarság előtt is lebontotta a gátat. Így mondhatta a kettes számú posztmodern filozófus, Jean Baudrillard, hogy »igazság alig létezik«. Merthogy az igazság egy termék, amelyet a társadalmi szereplők állítanak elő, márpedig ők – tudósok, újságírók, szemtanúk – soha nem igazán objektívek. Egy seregnyi személyes előítéletet és előfeltételezést cipelnek magukkal, amelyek minden időkből érvényesülnek a munkájukban.” A konteómozgalmak tekinthetnek magukra úgy is, mint

akik dekonstruálják a legitimációs narratívákat.

A tömegmédiá uniformizálja, az internetes közösségi média viszont cellákra tagolja a nyilvánosságot. Az egyes cellákban a hasonlóképpen gondolkodók folyamatosan erősítik egymást, elzárják magukat az ellenvéleményektől, ellenérvektől, ellentényektől, nem érzékelik a véleményközösségek méreteit a társadalom, pláne nem az emberiség szintjén, s viszonylagos méretük alapján nagy, erős véleményközösség tagjainak érezhetik magukat.

A szerzőpáros úgy tapasztalta, hogy a téves tényállításokkal szemben a valós tényállítások nem használnak. A valóság képviselője csak a képviselők lelkének, lelkiismeretének tesz jót – megmondtam, és megmentettem a lelkemet –, bár ez sem közömbös. Ahogy az intézményes tudományba vetett bizalommal utasítunk el konteókat, melyeket a saját tudásunk alapján nem lennének képesek cáfolni, úgy a konteók képviselői az intézményes tudománnyal szembeni bizalmatlansággal utasítják el az intézményesített tudományra támaszkodó tényállításokat. Honnan tudnánk például, hogy a kanyaróoltás nem okoz autizmust, ha nem onnan, hogy elhisszük a szakembereknek?

Az igazság birtokosaként fellépő tudományos, politikai, közéleti, gazdasági elittel szemben magát kiszolgáltatottnak érző polgárt a konteó átröpíti az igazság birtokában lévő bennfentes kisebbségbe. Alacsony státuszból magas státuszba. Az átverhető birkatömeg fölé emelkedve egy ellenelit részé lesz: védtelen átverhetőből az igazság felvértezett katonája. Legrosszabb esetben az Iszlám Államé.

A politikailag indifferensnek tűnő konteóknak is vannak politikai konzekvenciái. Abból a bátor feltételezésből, hogy a Föld lapos, semmilyen politikai álláspont nem következik. De következik belőle a tudásalapú társadalom alapjának radikális megkérdőjelezése! Abból pedig minden más. Hiszen akkor Kopernikusz és Galilei óta semmi sem igaz, az egész középkoron túli világ homokra épült.

„Az összeesküvés-elméletek... régebben, azaz a tömegmédiá korszaka előtt lényegesen elterjedtebbek és elfogadottabbak voltak, mint ma, csak a XX. század 50-es éveiben váltak átmenetileg szalonképtelenné.” Ezt állítják a szerzők. Szerintük a kilencvenes években még csak „a popkultúra ártatlan összeesküvés-elméleteinek aranykorát jelentették”, „akkoriban még volt valami játékosság az összeesküvés-elméletekben”.

Ezek fölöttébb ingatag tézisek. A szerzőpáros jelenkortörténeti ismeretei nem tűnnek túlságosan megalapozottnak. Valószínűleg a kilencvenes években sem láttak túl a Nyugat határain.

Amit mi ötvenes éveknek nevezünk, az még a hatalmas, bolsevik mintájú összeesküvés-elméletek kora volt. A könyv erre nem tér ki, de a két legtöbb halálos áldozattal járó összeesküvés-komplexum nagyjából a 20. század második negyedét uralta. A zsidó összeesküvés-elmélet milliós nagyságrendű tömegpusztító hatását itt nem kell részletezni. A sztálinizmus évtizedeiben szintén sok millió halálos áldozata volt a totális diktatúra által felépített összeesküvés-elméletnek. A nagy terror

áldozatai valamennyien képzelt összeesküvők voltak; összeesküvések okozták a gazdasági és társadalmi bajok és tragédiák zömét; és az egész külvilág a szovjet blokk elleni összeesküvés része volt. Globális konteó kötötte össze szellemileg és gyakorlatilag a nyugati exszövetségeket a náci birodalommal és Tito Jugoszláviájával. A könyv címadó konteója is összeköti a Nyugatot a náci birodalommal: Hitler egy hozzá hű orvosnál, aki a mesterséges megtermékenyítés szakembere volt, hátrahagyta a spermáját, amelyet titkos helyen őriztek lefagyasztva. Ezzel termékenyítettek meg egy béranyát, aki megszülte a gyermeket, Angela Kasnert, akit aztán a kiválasztott nevelőszülők a sajátjukként felneveltek, s aki később Angela Merkel néven Németország kancellárja és Nyugat-Európa vezetője lett, ami Hitler is lenni akart.

„Rendkívül érdekes könyvet nyújt át a kiadó az olvasónak. A cári rendszer megdöntésének pillanatában – 1917 tavaszán – magában Oroszországban és az egész világon egy hihetetlen, szívós, hol föld felett, hol föld alatt dúló harc indult meg, az orosz forradalom és az abból született állam, a szovjetállam ellen. Ez a harc négy esztendeig föld felett, fegyverrel a kézben folyt, míg csak a Vörös Hadsereg 1921 nyarán az utolsó ellenforradalmi orosz vagy intervenciós idegen katonát is át nem kergette a határokon. Azután látszólag lekerült a nyilvános politika napirendjéről és a sötétbe bújott, Oroszországban a föld alá, külföldön a diplomácia fellelt kulisszái mögé. De amilyen mértékben csöndesedtek a napi politika hullámai a mindjobban megszilárduló Szovjetunió körül, ugyanolyan, sőt

hatványozott mértékben bontakozott ki az ellenforradalom nemzetközi vezérkarának hivatalos, de titkos aknamunkája a szocialista állam ellen. A nemzetközi politika élgarnitúrája, a diplomáciai életben reprezentáló államférfiak tekintélyes csoportja vett részt ebben az összeesküvésben, melyet a nemzetközi nagytőke bekapcsolt a maga érrendszerébe, és onnan táplált. A különböző hatalmak titkos szolgálatának földalatti hálózatán át közeledtek egymással és erjesztették, szervezték az érdekeltek az újabb intervenciót, a tőkés világ nagy ellenforradalmát.” Ezzel a szöveggel ajánlja az antikvarium. hu e sorok írásának pillanatában (!) Michael Sayers – Albert Kahn *A nagy összeesküvés* című könyvét, amely 1949-ben jelent meg magyarul óriási példányszámban, kvázi kötelező olvasmányként. Nekünk is megvolt, gyerekfejjel olvastam a hatvanas évek derekán, szüleim nem mondták, mert maguk sem tudták, hogy a nemzetközi sztálinizmus reprezentatív konteója került a kezembe, melynek ír szerzője (Sayers) később James Bond-filmet írt a szabad világ elleni kommunista összeesküvés leleplezése végett.

Magyarországot is az összeesküvés-elméletek uralták a negyvenes évek végétől. Ezeket frissítették a forradalom után, és a forradalom hivatalos történetírását a Kádár-korszak végéig az összeesküvés-elmélet uralta. Éppen a konteók, például a Rajk László vagy Donáth György vezette „összeesküvés” tagadása volt a – gyakorta életveszélyes – ellenzéki gondolkodásmód ismerve.

Súlyos tévedés, hogy a kilencvenes évek „a popkultúra ártatlan összeesküvés-elméleteinek aranykorát

jelentették”, és hogy „akkoriban még volt valami játékosság az összeesküvés-elméletekben”.

Nálunk nem volt. Nálunk egy antiszemita amerikai zuglaphól átvett „rózsadombi paktum” nevű konteó hatott és terjedt, mely szerint titkos szovjet–amerikai–magyar–izraeli politikai megállapodás született arról, hogy az állampárti diktatúra elitjét átmentik az új rendszerbe. Ennek a konteónak a különböző változatai alapján ítélték meg széles körben a különböző pártokat és kormányokat. Nálunk a klasszikus antiszemita, antiliberalis konteókra épülő Csurka-dolgozat hatása alatt állt a kormánypárt jelentős része, s a demokratikus ellenzéket az állampárt és pláne a „zsidó” Aczél György titkos szövetségeseinek, pátyolgatott kedvenceinek állították be.

226

Az egész régióban a rendszerváltás valóságosságát tagadó, a Nyugatnak és a kommunistáknak az igazi rendszerváltókat háttérbe szorító paktumát hirdető konteók virágkora volt a kilencvenes évek, és ezek a konteók mind a mai napig elevenek.

A hatalomellenes, rendszerellenes, elitellenes ellenzéki konteók és a hatalom fenntartására használt, a rendszerbe beépített és kötelezően vallott konteók nem álltak szemben egymással, hiszen a hatalom konteói is a világot uraló erőkkkel, a zsidó világhatalommal, az imperialista világhatalommal szembeni ellenállásról szóltak, rendszerellenesek voltak egy globális rendszerrel szemben. Donald Trump a világ legerősebb államának elnökeként (is) a „mainstreammel” szemben gyártotta a konteókat és töltötte meg a Twitteret hamisabbnál

hamisabb „tényállításokkal”, miközben az azokat cáfoló „mainstream” médiát állította be fake news gyárnak.

Az összeesküvés-elméletek összeesküvéseket igazolnak: „Richard Nixon is így volt egész életében az összeesküvések megszállottja. A zsidók, a média, a háború ellenzői – mind őt akarták megbuktatni és tönkretenni. Mind egy ellene szótt összeesküvés részesei voltak. A reakciója: ellen-összeesküvés! Amibe tényleg belebukott. Természetesen Hitler is lelkes összeesküvés-hívó volt. Hitt a Cion bölcseinek jegyzőkönyveiben, meggyőződése volt, hogy a zsidók nagy gonoszságokat terveznek, ezért a saját fegyverükkel kell legyőzni őket.” Nyilván így van ezzel Putyin is, Kövér is, mások is. Megalkotják a fideszes vezetők megfigyelésének konteóját, aztán megszervezik „terhelők gyűjtésére” az UD Zrt. nevű magán-titkosszolgálatot.

2012-ben a Sandy Hook Általános Iskolában egy ámokfutó félautomata fegyverrel lemészárolt 27 embert, köztük húsz gyereket. A mészárlás sokkhatást váltott ki az Egyesült Államokban. A fegyverbarátok egy csoportja elterjesztette, hogy a mészárlás nem is történt meg. A felvételeket manipulálták, az állítólagos halottak és a gyászoló szülők színészek voltak. A mészárlásban meghalt Lenny Pozner hatéves kisfia is. Lenny Pozner meg volt győződve arról, hogy az ikertornyok elleni merénylet „belső munka” volt. Lelkesen hallgatta az egyik leghatásosabb amerikai konteóapostol, Alex Jones *Infowar* című rádióműsorát egészen addig, amíg azt nem hallotta ben-

ne, hogy az ő gyermekét elpusztító mézszárlás meg sem történt, ő tehát nem egy gyászoló apa, hanem egy hazug színjátékban szerepelt színész. Lenny színre lépett, mindent megtett, hogy az összeesküvés-hívókat meggyőzze a fájdalmas igazságról. Hatalmas szennyáradat ömlött rá az interneten: „Ha az ember végigolvassa, mi mindent írtak már Lennyről, azt hihetné, Hitler, Mussolini és Soros György elvetemült keverékéről van szó.”

Lenny Pozner egyesületet alapított a Sandy Hook-tragédia tagadóinak hiteltelenítésére. Az egyik tagadó így tárta a világ elé, megpróbáltatásait: „Az utóbbi három évben ennek a könyörtelen, számító, szívtelen, kreténekből álló csapatnak a tagjai folyamatosan zaklattak. Mintha éjjel-nappal azon dolgoznának, hogy hiteltelenítsék a bizonyítékainkat, és az életüknek már csak egyetlen célja lenne: hogy megvédjék azt az állítást, hogy Sandy Hook valós tragédia volt.”

Ki kételkedhet abban, hogy aki ezt írta, valóban áldozatnak érzi magát? Csakúgy, mint a holokauszt-tagadók, akiket évtizedek óta zak-

latnak és gyaláznak a holokauszt emlékezetének őrzői, védelmezni akarván minden eszközzel azt az állítást, hogy Auschwitz valós tragédia volt.

A szerzők szinte semmit nem tudnak mondani arról, hogy mit lehet tenni a konteóhívók megtérítéséért. Valószínűleg nagyon kevés értelmes dolgot lehet erről mondani, mert a konteók elleni közvetlen küzdelem majdnem reménytelen, ami a hívek meggyőzését, megtérítését illeti. A hívővé válás megelőzéséért, a konteófertőzés fékezéséért lehet inkább tenni.

De a konteók erejét és elterjedtségét valószínűleg a társadalmak minősége határozza meg leginkább. Hiszen konteóhívóvé azért válik, aki válik, mert a társadalmat igazságtalannak érzi, a demokráciát rejtett diktatúrának érzékeli, a társadalmat átláthatatlannak. Minél nyitottabb, transzparensőbb, méltányosabb egy társadalom, annál kevésbé kedvező közeg a konteók számára. Legalábbis ebben szeretnének hinni, akik egyébként is a nyitott és méltányosan liberális társadalom hívei vagyunk.